

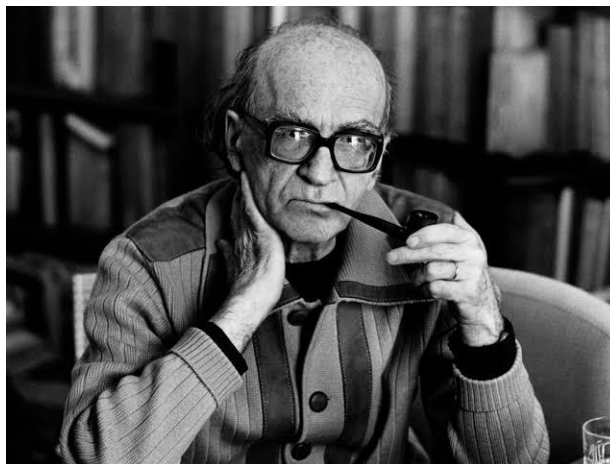
DE CE SUNT INTELECTUALII LAȘI?

MIRCEA ELIADE

Frica și spaima intelectualului

Ați văzut vreodată un „intelectual” în timpul unei crize politice, sau unei mari prefaceri internaționale?

Nu numai că e uluit și neinformați; asta încă n-ar fi o rușine prea mare. Dar e de-a dreptul

însământat, e copleșit de frică, e paralizat de panică. Umblă aiurit, pune întrebări oricui, ascultă pe oricine îi vorbește. Are o încredere oarbă în orice dobitoc politic – și tremură pentru viața și libertatea lui ca cel din urmă dintre sclavi. Numai atunci își dă el seama ce puțin s-a „interesat” de viața socială din jurul său. Și caută pretutindeni sprijin, adăpost, încurajare. Renunță la orice demnitate personală. Uită cu desăvârșire misiunea lui istorică: frica face din el o lichea sau un sclav.

De câte ori plutesc în aer psihoze politice, de câte ori se întâmplă sau se așteaptă ceva grav – o revoluție, o reformă acerbă, un atentat, o schimbare esențială a ordinii sociale – bietul „intelectual” român își pierde mințile. (Firește, vorbesc numai de „intelectualul” pur, de cel fără aderențe cu partidele sau grupurile politice).

Tranzacții umiltoare și psihoza politică

Încearcă atunci să facă cele mai umiltoare tranzacții; și nu de ordin concret, politic, ci tranzacții fără niciun profit, fără nicio eficacitate. Mărturisește oricărui om întâlnit că aprobă anumite gesturi politice, că și el a gândit așa, că bine se face ce se face etc. În noaptea insurecției comuniste de la atelierele Grivița, am întâlnit un excelent romancier care, aflând de cele ce s-au întâmplat, mi-a deschis repede ultimul său roman, apărut în zilele acelea ca să-mi arate că și el a promovat o revoluție socială și antiburgheză.

Poate că așa era. Dar nu lucrul acesta este semnificativ. Ci faptul că excelentul romancier s-a grăbit să-și caute puncte de contact cu o mișcare socială despre care nu știa nimic, nu știa cine o face și contra cui, dacă are sorți de izbândă și de eficacitate etc. Nu știa nimic. Scos din preocupările lui „intelectuale”, i-a fost frică...

Forța intelectualului

Și ei nu fac asta din interes, căci cei mai mulți n-au nimic de câștigat, ca „intelectuali”, dintr-o asemenea mișcare. O fac pur și simplu din frică, din lașitate. Frica ce își are rădăcina în lipsa de conștiință „funcțională” (dacă ni se iartă expresia), în lipsa conștiinței că ei „intelectualii”, reprezintă – în pofida oricărei violențe și a oricărei prostii politice – singura forță invincibilă a unei națiuni. Dacă orice intelectual și-ar da seama ce reprezintă el în societatea românească, și mai ales, pe cine reprezintă el – puțin i-ar păsa de orice revoluție, de orice război, de orice criză politică. Mare sau mică, biruită sau victorioasă, o națiune nu înfruntă eternitatea nici prin politicienii ei, nici prin armata ei, nici prin țărani sau proletarii ei – ci numai prin ce se gândește, se descoperă și se creează între hotarele ei.

Națiunea nu pierde când e stăpânită

Ceasul de azi sau de mâine poate fi stăpânit de oricine; poate fi stăpânit chiar de dușmani; fără ca o națiune să piară. Forțele care mușcă din eternitate, forțele care susțin istoria unei țări și-i alimentează misiunea ei – n-au nimic cu politicul, nici cu economicul, nici cu socialul. Ele sunt purtate și exaltate numai de către „intelectualii” unei țări, de avangarda care singură, pe frontierele timpului, luptă contra neantului. Atâtea provincii romane, admirabil civilizate, au pierit pentru totdeauna pentru că n-au existat secole creiere care să domine masa amorfă și efemeridele istoriei, să creeze valori sufletești, să nutrească o cultură. Aproape toate republicile sud-americane trăiesc aceeași experiență periferică, semi-istorică, așteptând ca timpul să le suprimă geografia și neantul să le înghită actuala lor viață „politică”.

Deci, asta reprezintă „intelectualii”: lupta contra neantului, a morții; permanenta afirmare a geniului, virilității, puterii de creație a unei națiuni. Și, ca atare, n-au de ce să se teamă, și să intre în panică și să se umilească în fața unei mișcări politice cu șanse de succes. Mai întâi, pentru că orice mișcare politică își are rădăcinile în ideile unui intelectual sau a unui grup de intelectuali.

(Nu vorbesc, firește, nici de guverne, nici de legislații abstracte, ci de revoluții, de forme de reacțiuni concrete, istorice).

Intelectualul și pactul politic

Și în al doilea rând, pentru că nicio revoluție și niciun act politic nu privește direct pe intelectual. Poate privi, în orice caz, numai interesele lui de breaslă, confortul lui, familia lui. În ceasul în care se întâmplă politic, deci se consumă – intelectualul se află cu mult înainte, ocupat să creeze ceva care să muște din eternitate, sau să facă ceva care numai după mulți ani va fi precipitat în stradă, va căpăta valoare politică.

În ceasul unei revoluții sau unei crize, intelectualul adevărat se află prea departe ca să se mai poată întoarce. El a trecut de mult pe acolo. Ceea ce pare nou pentru mase, este de mult trăit, asimilat, consumat pentru el.

Indiferență față de politică, de prezentul politic? Nicidecum. Ci numai toleranță și înțelegere. Dai o mână de ajutor și treci mai departe. Dar în niciun caz nu merită să-ți pierzi cumpătul, să-ți ieși din fire și să pactizezi cu oricine – uitând că nimeni nu poate avea dreptul de a pactiza cu tine. Îți pierzi libertatea? Asta nu ți-o poate lua nimeni. Îți primejduiești situația materială? Asta privește familia ta, nu pe tine. Îți riști viața? Ei și? Acel pe care îl reprezinți nu moare niciodată. Dacă crezi altfel, renunță la „intelectualitate” și fă-te om politic.

(Articol preluat din Mircea Eliade, Profetism românesc, 2, România în eternitate, Editura Roza vânturilor, 1990).

Via Melania Rusu Caragioiu

SAGA 2024

Editura SAGA & Jurnalul Israelian, sunt dedicate promovării artelor și a culturii în spațiul de limbă română. Publicăm zilnic jurnalistică, recenzii, analize, invitații la evenimente culturale actuale. Reportaje la zi.

Traducem din trei limbi și tipărim cărți în Ro, la Amazon.com și Israel.

Vizitați <https://www.jurnal-israelian.com>

